

DIŠPUTÁCIE OBČAN A SPOLOČNOSŤ

MARTIN LUTHER KING
LIST Z BIRMINGHAMSKÉJ VÄZNICE*

1963

Milí bratia kňazi,

počas môjho uväznenia v Birminghamskom mestskom väzení som sa dopyčoval o Vašom nedávnom vyjadrení, v ktorom označujete moje súčasné aktivity za „nerozumné a nevhodne načasované“. Iba zriedkavo reagujem na kritiku svojej práce a myšlienok. Keby som sa usiloval odpovedať na každú kritiku, ktorá sa mi dostane na stôl, moji sekretári by nemali čas na nič iné okrem každodennej korešpondencie a mne by neostal čas na konštruktívnu prácu. Cítim však, že ste ľudia dobrej vôle a Vaša kritika je myslená úprimne. Pokúsím sa trpezlivo a zmysluplne odpovedať na Vaše vyhlásenie.

Myslím, že by som mal vysvetliť, prečo som v Birminghame, ste totiž ovplyvnení negatívnym názorom na „agitátorov zvonku“. Mám tú česť byť prezidentom Južanskej kresťanskej rady“. Táto organizácia pôsobí v každom južnom štáte a má centrá v Atlante a Georgii. Na celom Juhu máme osemdesiatpäť pridružených organizácií a jednou z nich je aj Alabamské kresťanské hnutie za ľudské práva. So svojimi partnermi často spolupracujeme formou personálnej, vzdelávacej a finančnej výpomoci. Pred niekoľkými mesiacmi nás birminghamská pobočka požiadala, aby sme sa v prípade nevyhnutnosti zapojili do nenásilného programu priamej akcie. Pohotovo sme súhlasili, a keď nastal čas, slub sme dodržali. Takže som tu aj s niekoľkými svojimi spolupracovníkmi, pretože nás sem pozvali. Som tu, pretože tu mám isté povinnosti.

V Birminghame som v podstate preto, lebo tu vládne nespravodlivosť. Tak ako proroci v ôsmom storočí pred Kristom opustili svoje dediny a šírili „slovo božie“ ďaleko za hranicami svojich domovov, ako apoštol Pavol išiel z dediny Tarsus a vzal Ježišovo Evanjelium do odľahlých oblastí gréckeho a rímskeho sveta, tak som i ja povinný niesť posolstvo slobody za hranice mesta odkiaľ pochádzam. Podobne ako Pavol musím vždy vyhovieť Macedónčanom volajúcim o pomoc.

Navyše si uvedomujem prepojenosť všetkých komunít a štátov. Nemôžem nečinne sedieť v Atlante a nezaujímať sa o dianie v Birminghame. Nespravodlivosť na jednom mieste ohrozuje spravodlivosť všade inde. Sme lapiení do siete vzájomnosti, z ktorej niet úniku, sme vtisnutí do spoločného osudu. Čokoľvek, čo sa priamo dotýka jedného, nepriamo zasahuje všetkých. Už nikdy si nebudeme môcť dovoliť žiť s obmedzeným, provinčným názorom na „agitátorov zvonku“. V rámci Spojených štátov nemožno ani jedného obyvateľa pokladať za cudzinca.

Odsudzujete demonštrácie v Birminghame. Obávam sa však, že vo svojom vyhlásení prehliadate podmienky, ktoré zapríčinili demonštrácie. Som presvedčený, že nikto z Vás by sa neuspokojil s povrchnou sociálnou analýzou, ktorá sa zameriava len na dôsledky a neskúma príčiny. To, že ľudia v Birminghame demonštrujú, je politovaniu hodné, ale ešte smutnejšie je to, že biela vládnuca štruktúra mesta nedala černošskej komunite žiadnu alternatívu.

Každá nenásilná kampaň má štyri základné etapy: zromažďovanie faktov na preskúmanie, či existuje nespravodlivosť; rokovanie; psychologická príprava a priama akcia. V Birminghame sme prešli všetkými stupňami. V tejto komunite skutočne dochádza vo zvýšenej miere k rasovej nespravodlivosti. Birmingham je pravdepodobne jedným z najviac rasovo segregovaných miest v Spojených štátoch. Miestna rekordná úroveň brutality je všeobecne známa. Černosi sú vystavovaní hrubej nespravodlivosti na súdoch. Počet neuzavretých prípadov bombových útokov na černošské domy a kostoly je vyšší než kdekol'vek inde v krajine. Toto sú tvrdé a surové fakty. Taká je situácia. Na základe týchto podmienok sa černoší vodcovia pokúsili rokovať s mestskou správou, ktorá však nepretržite odmietala účasť na rozhovoroch v duchu dobrej vôle.

Napokon sa v septembri tohto roku naskytila príležitosť rokovať s predstaviteľmi birminghamskej ekonomickej komunity. Vyjednávateľom sa podarilo získať isté prísľuby ako napríklad odstránenie rasovo diskriminu-

* Poznámka autora : Tento list je odpoveďou na verejné vyhlásenie ôsmich duchovných z Alabamy (biskup C. C. J. Carpenter, biskup Joseph A. Durick, rabín Hilton L. Grafman, biskup Paul Hardin, biskup Holan B. Harmon, reverend George M. Murray, reverend Edward V. Ramage a reverend Earl Stallings) a vznikol v stiesnených podmienkach. Začal som ho písať na okraj novín, pokračoval som na útržkoch papiera, ktorými ma zásoboval dôveryhodný černošský spriaznenec a dokončil som ho na papieri, ktorý mi na základe povolenia mohli moji právnici konečne priniesť. Hoci tento text ostal v prevažnej miere nezmenený, pred vydaním som ho autorsky upravil.

júcich oznamov v predajniach. Na základe týchto sľubov reverend Fred Shuttlesworth a Alabamské kresťanské hnutie za ľudské práva vyhlásili moratórium na všetky demonštrácie. V priebehu nasledujúcich týždňov a mesiacov sme si uvedomili, že sme sa stali obeťou nedodržaného sľubu. Pár odstránených diskriminačných oznamov sa zakrátko vrátilo na pôvodné miesto, zatiaľ čo ostatné zostali.

Naše nádeje, podobne ako mnohokrát v minulosti, boli zmarené a opäť sme sa hlboko sklamali. Neostala nám už iná alternatíva než príprava priamej akcie, v ktorej by sme s vlastným nasadením apelovali na svedomie miestnej a celoštátnej komunity. Uvedomujúc si ťažkosti, ktoré nás očakávali, rozhodli sme sa začať s psychologickou prípravou. Začali sme so sériou workshopov o nenásilí a opakovane sme si kladli otázky: „Sme schopní prijať rany bez túžby po odplate? Sme schopní podstúpiť utrpenie vo väzení?“ Náš program priamej akcie sme sa rozhodli načasovať na Veľkonočné sviatky s vedomím, že okrem Vianoc, je to najintenzívnejšie nákupné obdobie roka. Vedeli sme, že priama akcia bude mať aj nepriamy dopad v podobe výrazného ekonomického poklesu, ktorým sa vytvorí tlak na predajcov v tom najvhodnejšom období.

Neskôr sa ukázalo, že v marci sa v Birminghame uskutočnia voľby starostu a preto sme sa pohotovo rozhodli odložiť akciu na povolebné obdobie. Keď sme zistili, že komisár pre verejnú bezpečnosť Eugene „Bull“ Connor nazbieral dostatočné množstvo hlasov na kandidatúru, opäť sme sa rozhodli odložiť akciu na neskoršie obdobie, aby demonštrácie neboli použité na zahmlenie situácie. Podobne ako ostatní sme čakali na porážku pána Connora a niekoľkokrát sme museli akciu odložiť. Potreby komunity boli čoraz naliehavejšie a cítili sme, že s programom priamej akcie už nemôžeme dlhšie čakať.

Mohli by ste sa právom opýtať: „Prečo priama akcia? Prečo okupačné štrajky a pochody? Nie je vhodnejšou formou rokovanie?“ Máte pravdu, keď vyzývate rokovať. To je vskutku hlavným účelom priamej akcie. Nenásilná priama akcia má vyvolať krízu, ktorá by zvýšila napätie do takej miery, že komunita doposiaľ odmietajúca rokovanie bude nútená zaoberať sa problematikou. Cieľom je zdramatizovať problém natoľko, že ho už nebude možné ignorovať. Moja zmienka o vyvolaní napätia ako súčasť nenásilného odporu asi znie dosť šokujúco. Musím však priznať, že sa nebránim používať termín „napätie“. Úprimne som proti násilnému napätiu, ale existuje druh konštruktívneho, nenásilného napätia, ktoré je nevyhnutné pre vývoj. Tak ako Sokrates cítil nevyhnutnosť vytvoriť napätie v myšliach jednotlivcov, aby sa mohli zbaviť mýtov a polopráv a vykročiť do slobodnej ríše tvorivej analýzy a objektívnych súdov, tak aj my musíme brať do úvahy potrebu nenásilných podnetov na vyvolanie takejto napätia v spoločnosti, ktoré pozdvihne ľudí z temných hlbín predsudkov a rasizmu do vznešených výšin porozumenia a bratstva.

Cieľom nášho programu priamej akcie je vyvolať natoľko kritickú situáciu, že sa bude musieť pristúpiť k rokovaniu. Náš milovaný Juh nadhlo uviazol v tragickom úsilí žiť v monológu namiesto dialógu.

Jednou zo základných myšlienok Vášho vyhlásenia je, že akcia, ktorú som spolu so svojimi kolegami v Birminghame začal, je nevhodne načasovaná. Ktosi sa spýtal: „Prečo ste neposkytli novej mestskej správe čas konať?“ Môžem odpovedať len tým, že nová správa mesta Birmingham musí byť vystavená, prv než začne konať, rovnakému tlaku ako tá predchádzajúca. Osudne sa mýlime, ak si myslíme, že zvolením Alberta Boutwella za starostu sa začne v Birminghame nová éra. Hoci je pán Boutwell jemnejší človek než pán Connor, obaja sú segregacionisti, oddaní udržiavaniu súčasného stavu. Dúfam, že pán Boutwell bude dostatočne rozumný na to, aby si uvedomil nezmyselnosť odporu proti odstráneniu segregácie. Avšak bez tlaku zástancov ľudských práv si to neuvedomí. Priatelia, musím povedať, že žiadny úspech, čo sme doposiaľ dosiahli, sa nezaobišiel bez odhodlaného, zákonného a nenásilného tlaku. Žiaľbohu je už historickým faktom, že privilegované skupiny sa iba zriedka dobrovoľne vzdávajú svojich výsad. Jednotlivci môžu vidieť morálne svetlo a dobrovoľne sa vzdať svojej nespravodlivej pozície. Avšak, ako nám pripomenul Reinhold Niebuhr, skupiny bývajú nemorálnejšie než jednotlivci.

Bolestná skúsenosť nás naučila, že utláčateľ nikdy nedaruje slobodu dobrovoľne, utláčaní sa jej musia dožadovať. Úprimne povedané, ešte mi ostáva zapojiť sa do „vhodne načasovanej“ kampane priamej akcie v mene tých, ktorých choroba segregácie nepostihla neočakávane. Už roky počúvam príkaz „Čakať!“ V ušiach každého černocho znie až bolestne povedome. Toto „Čakať“ takmer vždy znamenalo „Nikdy.“ Musíme sa sami presvedčiť o slovách jedného z našich uznávaných právnikov, že „prílišné odkladanie spravodlivosti je porušovaním spravodlivosti.“

Na naše ústavné a bohom dané práva sme čakali vyše 340 rokov. Zatiaľ čo národy Ázie a Afriky sa závrátnou rýchlosťou približujú k získaniu politickej nezávislosti, my sa tu vlečieme ako konský povoz kvôli šálke kávy pri pulte v bufete. Tým, čo nikdy nepocítili bolestivé ostrie segregácie sa zrejme ľahko hovorí „Čakať.“ Ak ste však videli, ako rozzúrené davy pri plnom vedomí lynčujú Vaše matky a otcov a oduševnene topia Vaše sestry

a bratov; keď ste videli nenávislivých policajtov osočovať, kopať a zabíjať svojich čiernych bratov a sestry; keď vidíte prevažnú väčšinu z dvadsiatich miliónov svojich čiernych bratov dusiť sa vo vzduchotesnej klietke chudoby uprostred blahobytnej spoločnosti; keď náhle zacítite, ako sa Vám skrúca jazyk a jachtáte pri pokuse vysvetliť svojej šesťročnej dcére, prečo nemôže ísť do verejného lunaparku, ktorý práve videla v televíznej reklame a vidíte ako sa jej hrnú do očí slzy, keď sa dozvie, že Zábavné Mestečko nie je pre farebných a vidíte, ako sa nad jej dušičkou sťahujú hrozivé mraky a osobnosť sa kriví formovaním neuvedomenej horkosti voči bielym; keď si musíte vymýšľať odpoveď na otázku päťročného syna: „Ocko, prečo sú bieli takí zlí k farebným?“; keď cestujete naprieč krajinou a musíte spať nepohodlne v aute, pretože Vás v žiadnom moteli neubytujú; keď ste denno-denne ponižovaní osočujúcimi cedulami s nápismi „bieli“ a „farební“; keď Vás oslovujú „neger“ a hovoria Vám bez ohľadu na vek „chalan“ a Vašu manželku a matku nikdy neoslovia úctivo „pani“; keď na Vás cez deň útočia a v noci Vás straší fakt, že ste *neger*, chodíte neustále po špičkách a nikdy celkom neviete, čo môžete v najbližšej chvíli očakávať, zvnútra Vás morí strach a zvonku krivdy; keď večne zápasíte s ponižujúcim pocitom, že ste „nikto“, až potom pochopíte prečo už naozaj nemôžete čakať. Príde čas, keď pohár trpezlivosti pretečie a ľudia nebudú ďalej ochotní klesať na dno zúfalstva. Dúfam, páni, že chápete našu oprávnenú a nevyhnutnú netrzeplivosť.

Vyjadrujete značné znepokojenie nad tým, že sme odhodlaní porušovať zákony. Toto znepokojenie je naozaj oprávnené. Vyžadujeme, aby sa dodržiavalo rozhodnutie najvyššieho súdu z roku 1954, ktoré stavia segregáciu mimo zákon. Môže to vyzerať paradoxne, že súčasne porušujeme zákony. Právom sa môžete pýtať: „Ako je možné, že ospravedlňujete porušovanie niektorých zákonov, zatiaľ čo iné dodržiavate?“ Odpoveď spočíva v tom, že existujú dva druhy zákonov - spravodlivé a nespravodlivé. Bol by som prvý medzi zástancami spravodlivých zákonov. Človek má nielen právnu, ale aj morálnu povinnosť dodržiavať spravodlivé zákony. Na druhej strane, máme morálnu povinnosť nedodržiavať nespravodlivé zákony. Súhlasím so svätým Augustínom, ktorý povedal, že „nespravodlivý zákon nie je žiadny zákon.“

Aký je medzi nimi rozdiel? Ako posúdiť, či je zákon spravodlivý alebo nespravodlivý? Spravodlivý zákon je vytvorený človekom v súlade s božím zákonom. Nespravodlivý zákon je v nesúlade s morálnym zákonom. Povedané slovami Tomáša Akvinského: Nespravodlivý zákon je taký ľudský zákon, ktorý nevychádza z večného zákona a prirodzeného zákona. Každý zákon, ktorý pozdvihuje osobnosť človeka je spravodlivý. Každý zákon, ktorý ponižuje osobnosť človeka je nespravodlivý. Všetky segregáčne zákony sú nespravodlivé, pretože segregácia kriví dušu a ničí osobnosť. Segregátori prinášajú falošný pocit nadradenosti a v segregovanom vyvolávajú falošný pocit menejcennosti. Podľa židovského filozofa Martina Bubera segregácia nahrádza vzťah typu „Ja-Ty“ vzťahom „Ja-To“ a v konečnom dôsledku znižuje ľudí na úroveň vecí. Segregácia je nielen politicky, ekonomicke a sociologicky neoprávnená, ale aj nesprávna a je hriechom. Paul Tilich povedal, že hriech je separácia. Nie je segregácia existenciálnym prejavom tragickej ľudskej separácie, veľkého odcudzenia a hriešnosti? Môžem naliehať na ľudí, aby dodržiavali rozhodnutie najvyššieho súdu z roku 1954, pretože je to morálne správne. A môžem ich vyzývať, aby nedodržiavali segregáčne nariadenia, pretože sú nemorálne.

Vezmime si konkrétny príklad spravodlivého a nespravodlivého zákona. Nespravodlivý zákon je kód, ktorým väčšina prinúti menšinu poslúchať, ale samu seba ním neobmedzuje. Tým je uzákonený *rozdiel*. Podobne, spravodlivý zákon je kód, ktorým väčšina núti menšinu poslúchať, pričom sama je ochotná dodržiavať ho. Tu je uzákonená *rovnosť*.

Uvediem ďalší príklad. Nespravodlivý zákon je ten, na základe ktorého je menšine odopreté volebné právo, a preto sa nemôže podieľať na príprave a schvaľovaní zákonov. Kto môže povedať, že vláda Alabamy, ktorá v tomto štáte schválila segregáčne zákony, bola demokraticky zvolená? Na celom území Alabamy sa rôznymi podvodmi bráni černochoom, aby sa stali registrovanými voličmi. V niektorých okresoch s väčšinou černoškého obyvateľstva nie je registrovaný ani jeden čierny volič. Možno nejaký zákon schválený v týchto podmienkach považovať za demokraticky štruktúrovaný?

Niekedy môže zákon spravodlivo vyzerať, ale sa nespravodlivo uplatňuje. Ja som bol napríklad uväznený na základe toho, že som demonštroval bez potrebného povolenia. Na tom, že sa vyžaduje povolenie demonštrovať, nie je nič zlé. Ale takýto príkaz sa stáva nespravodlivým, ak sa používa na udržanie segregácie a odopretie ústavného práva občana na pokojné zhromažďovanie a protest.

Dúfam, že vidíte rozdiel, ktorý sa tu snažím osvetliť. V žiadnom prípade sa nesnažím obhajovať obchádzanie alebo popieranie zákona, ako by to urobil segregacionista. To by viedlo k anarchii. Ten, kto porušuje nespravodlivý zákon, musí konať otvorene, s láskou a s odhodlaním prijať trest. Podotýkam, že jednotlivec, ktorý

podľa hlasu svojho svedomia poruší nespravodlivý zákon a dobrovoľne prijme trest väzenia, aby prebudil svedomie komunity voči nepravu, v skutočnosti prejavuje najvyšší rešpekt voči zákonu.

Samozrejme, tento druh občianskej neposlušnosti nie je nový. Jasným príkladom je odmietnutie Šadracha, Mešacha a Abednega dodržať Nabukadnesarove zákony, pretože bol ohrozený vyšší morálny zákon. Konali tak aj raní kresťania, ktorí sa radšej vydali napospas hladným levom a znášali neznesiteľnú bolesť pod sekerou než by sa mali podriaďiť nespravodlivým zákonom Rímskej ríše. Za dnešnú akademickú slobodu čiastočne vďačíme Sokratovi a jeho občianskej neposlušnosti. V našej krajine Bostonská vzbura (Boston Tea Party) symbolizuje mohutný prejav občianskej neposlušnosti.

Nikdy nesmieme zabudnúť, že všetko, čo robil Hitler bolo „zákonné“ a všetko, čo robili maďarskí bojovníci za slobodu (1956, poz. red.), bolo „nezákonné“. V hitlerovskom Nemecku bolo „nezákonné“ poskytovať pomoc židom. Napriek tomu som si istý, že keby som žil v hitlerovskom Nemecku, pomáhal by som svojim židovským bratom. Ak by som dnes žil v komunistickej krajine, kde sú niektoré princípy blízke kresťanskej viere potláčané, otvorene by som hájil neposlušnosť voči protináboženským zákonom.

Moji kresťanskí a židovskí bratia, chcem sa Vám úprimne zdôveriť s dvomi pocitmi. Po prvé sa musím priznať, že v priebehu posledných rokov som sa hlboko sklamal v umiernených belochoch. A prišiel som k smutnému záveru, že najväčšou prekážkou na ceste černochoch k slobode nie je občiansky zástupca belochov alebo člen Ku Klux Klanu, ale umiernený beloch, ktorému viac záleží na „poriadku“ než na „spravodlivosti“ a uprednostňuje negatívny mier v podobe absencie napätia pred pozitívnym mierom, teda prítomnosťou spravodlivosti, a ktorý sústavne opakuje: „Súhlasím s Vami a Vaším cieľom, ale nesúhlasím s Vašími metódami priamej akcie“. Tento človek verí, že môže šablónovito napláňovať slobodu inému človeku; ktorý má mýtický pojem o čase a neustále radí černochoch počkať na „vhodnejšiu chvíľu.“ Nedostatočné pochopenie u ľudí dobrej vôle je frustrujúcejšie než úplné nepochopenie u zlovolných. Vražné prijatie zavádza väčšmi než okamžité odmietnutie.

Dúfal som, že umiernení belosi pochopia existenciu práva a poriadku ako nástrojov nastolenia spravodlivosti, a že ak tieto nástroje zlyhajú, stanú sa nebezpečnými priehradami, ktoré hatia spoločenský pokrok. Dúfal som, že umiernení belosi pochopia, že súčasné napätie na Juhu je nevyhnutnou fázou prechodu od negatívneho mieru, v ktorom černosi pasívne prijali svoj ťažký a nespravodlivý údel, k pozitívnemu mieru, v ktorom budú všetci ľudia rešpektovať váhu a cenu ľudskej osobnosti.

Napätie vlastne nevyvolávame my, hoci sa zapájame do pokojnej priamej akcie. My iba vynášame na povrch už skryté existujúce napätie. Odkrývame ho tam, kde sa dá vidieť a riešiť. Podobne ako popálenina, ktorá sa nikdy nevylieči, pokiaľ je zakrytá, a preto musí byť vystavená prirodzenej liečivej sile vzduchu a svetla. Aj nespravodlivosť musí byť odhalená svetlu ľudského svedomia a vzduchu celonárodnej verejnej mienky so všetkým napätím, ktoré tento akt sprevádza. Až potom ju môžeme začať liečiť.

Vo vašom vyhlásení tvrdíte, že hoci sú naše činy mierumilovné, treba ich odsúdiť, lebo vyvolávajú násilie. Je však toto tvrdenie logické? Nepripomína obviňovanie okradnutého človeka za to, že zapríčinil krádež, lebo vlastnil peniaze? Nepripomína to odsúdenie Sokrata za to, že svojím neochvejným rozhodnutím pre pravdu a filozofické skúmanie zapríčinil, že pomýlená verejnosť ho prinútila vypiť jed. Nie je to ako obviňovanie Ježiša za to, že svojím jedinečným spojením s Bohom a nekonečnou oddanosťou božej vôli zapríčinil ukrižovanie? Musíme pochopiť, a potvrdzujú to aj federálne súdy, že žiadať jednotlivca, aby sa vzdal svojej snahy získať základné ústavné práva, nie je správne, pretože táto požiadavka by vyvolala násilie. Spoločnosť musí chrániť okradnutého a potrestať zlodēja.

Dúfal som, že umiernení belosi odmietnu mýtus o dĺžke trvania boja za slobodu. Práve som dostal list od bieleho brata z Texasu. Píše mi: „Všetci kresťania vedia, že farební raz dosiahnu rovnaké práva, ale možno sa vo svojej viere príliš ponáhľate. Kresťanstvu trvalo takmer dvetisíc rokov, kým dosiahlo to, čo má teraz. Kristovo učenie potrebuje čas, aby zostúpilo na zem.“ Takýto postoj pramení zo smutného nepochopenia času a zo zvláštneho, iracionálneho názoru, že raz príde čosi, čo bezvýhradne vylieči všetky choroby. Čas je v podstate neutrálny, môže byť použitý deštruktívne aj konštruktívne. Mám čoraz silnejší pocit, že zlomyseľní ľudia vyzývajú čas efektívnejšie ako ľudia dobrej vôle. Táto generácia oľutuje nie nenávisťné slová a činy zlých ľudí, ale hrozivé ticho dobrých ľudí. Ľudský pokrok nikdy neprihádza na kolesách nevyhnutnosti, ale prináša ho neúnavné úsilie ľudí, ktorí sú ochotní spolupracovať s Bohom. Bez tejto ťažkej práce sa čas stáva služobníkom síl spoločenskej stagnácie. S časom musíme zaobchádzať tvorivo a uvedomovať si, že je vždy zrelý na pravé veci. Nadišiel čas splniť sľuby o demokracii a premeniť pretrvávajúcu národnú elégiu na tvorivý žalm bratstva. Prišiel čas pozdvihnúť našu národnú politiku z piesočného prepادلiska rasovej nespravodlivosti na pevnú skalu ľudskej dôstojnosti.

Vravíte, že naša akcia v Birminghame je extrémistická. V prvom rade ma sklamlalo, že moji bratia duchovní pokladajú naše nenásilné snaženie za extrémizmus. Začal som uvažovať o tom, že som sa ocitol uprostred medzi dvoma protikladnými silami v černošskej komunite. Jednou z nich je zmierenie, ku ktorému dospela časť černochovo, v dôsledku dlhoročného útlaku natoľko zbavených sebaúcty a pocitu, že niečo znamenajú, až sa prispôsobili segregácii. Niektorí černoši zo stredných vrstiev stratili cit pre problémy más, pretože ich postavenie im poskytuje istý stupeň akademickej a ekonomickej istoty a tiež preto, že zo segregácie do istej miery profitujú. Druhou silou je horkosť a nenávisť, ktorá má nebezpečne blízko k obhajovaniu násilia. Prejavuje sa v mnohých černošských nacionalistických skupinách, ktoré sa objavujú na celom území. Najväčšou takouto skupinou je Moslimské hnutie Elijaha Muhammada. Toto hnutie, živené sklamaním z pretrvávajúcej rasovej diskriminácie, založili ľudia, ktorí stratili vieru v Ameriku, zásadne neuznávajú kresťanstvo a prišli k záveru, že beloch je nenapraviteľný diabol.

Snažil som sa postaviť medzi tieto dve sily. Zdôrazňoval som, že nepotrebujeme napodobňovať nečinnosť zmierených a nenávisť a zúfalstvo čiernych nacionalistov. Existuje totiž vhodnejšia cesta lásky a nenásilného protestu. Vďačím Bohu za to, že sa nenásilie pod vplyvom černošskej cirkvi stalo integrálnou súčasťou nášho boja.

Bez tejto filozofie by dnes mnohými ulicami Juhu tiekla krv. Navyše som presvedčený, že ak naši bieli bratia, ktorí účastníkov priamej akcie nazývajú „buričmi“ a „vonkajšími agitátormi“, odmietnu podporiť naše nenásilné snahy, milióny sklamaných černochovo budú zo zúfalstva hľadať útechu a istotu v ideológiách čiernych nacionalistov. To by nezadržateľne viedlo ku hrozivému rasovému prízraku.

Utláčaní ľudia nemôžu zostať v útlaku naveky. Túžba po slobode sa nakoniec vždy prejaví a práve to sa stalo americkému černochovi. Niečo vo vnútri mu pripomenulo právo na slobodu a niečo zvonku mu naznačilo, že táto sloboda sa dá získať. Vedome alebo nevedome sa ho dotkol *Zeitgeist* a spolu so svojimi čiernymi bratmi z Afriky a hnedými a žltými bratmi z Ázie, Južnej Ameriky a Karibskej oblasti a s pocitom veľkej naliehavosti sa približuje k zaslúbenej krajine rasovej spravodlivosti. Ak chápeme túto životnú naliehavosť, ktorá oblieha černošskú komunitu, pochopíme aj prečo sa konajú verejné demonštrácie. Černocho je plný hnevu a pretrvávajúcich sklamaní, ktoré musí zo seba uvoľniť. Umožnime mu demonštrovať, putovať s modlitbou do radnice, nechajme ho ísť za slobodou a snažme sa pochopiť, prečo tak musí robiť. Ak neuvolní svoje potlačené emócie nenásilným spôsobom, budú sa uvoľňovať formou násilia. To nie je hrozba, ale historický fakt. Nepovedal som svojim ľuďom: „Odložte svoju nespokojnosť.“ Skôr som sa im snažil vysvetliť, že táto normálna a zdravá nespokojnosť môže byť tvorivo nasmerovaná do nenásilnej priamej akcie. A tento prístup sa dnes označuje ako extrémistický.

Hoci som bol spočiatku sklamaný tým, že som bol zaradený do kategórie extrémizmu, postupom času mi toto zaradenie začalo prinášať uspokojenie. Vari nebol Ježiš extrémistom lásky: „Miluj svojich nepriateľov, konaj dobro tým, ktorí ťa nenávidia, a modli sa za tých, ktorí ťa zneužívajú a prenasledujú.“ Či nebol Amos extrémistom spravodlivosti: „Nech spravodlivosť tečie ako voda a nech sa poctivosť stane nekonečným prúdom.“ Nebol Pavol extrémistom kresťanskej modlitby: „Na svojom tele nesiem Ježišove rany.“ Nebol Martin Luther extrémistom: „Stojím tu, lebo nemôžem inak, a preto mi, Bože, pomôž.“ John Bunyan povedal: „Zostanem vo väzení do konca svojich dní, než by som mal zradiť svoje svedomie.“ Abraham Lincoln: „Tento národ nemôže prežiť napoly v slobode a napoly v otroctve.“ Thomas Jefferson: „Všetci ľudia boli stворení ako rovní, to je očividná pravda.“ Nejde o to, či sa staneme extrémistami, ale o aký druh extrémizmu pôjde. Budeme extrémistami lásky alebo nenávisť? Budeme extrémistami za udržanie nespravodlivosti alebo za rozšírenie spravodlivosti? V dramatickej scéne kalvárie boli ukrižovaní traja muži. Nesmieme nikdy zabudnúť, že všetci traja boli ukrižovaní za ten istý zločin - extrémizmus. Dvaja boli extrémistami nemorálnosti, a preto klesli pod úroveň svojho okolia. Tretí bol Ježiš, extrémista lásky, pravdy a dobra a preto bol povznesený nad svoje okolie. Možno Juh, národ a svet zúfalo potrebujú tvorivých extrémistov.

Dúfal som, že umiernení bieli uvidia túto potrebu. Možno som bol prílišným optimistom, možno som očakával priveľa. Možno som si mal uvedomiť, že len málo členov utláčateľskej rasy dokáže pochopiť nárek a túžbu utláčanej rasy a ešte menej z nich dokáže vidieť, že nespravodlivosť sa musí vykoreniť mohutnou, neoblopnou a rozhodnou akciou. Som ale vďačný, že niektorí bratia na Juhu pochopili význam tejto spoločenskej revolúcie a oddali sa jej.

Z anglického originálu preložil Daniel Salontay